

цих навичок догляд залишається реактивним і конфліктогенним; з ними – перетворюється на джерело взаємної підтримки й психологічного відновлення.

Комунікативна компетентність неформальних доглядальників є не лише індивідуальною навичкою, а й соціальним ресурсом, що компенсує брак інституційної підтримки в умовах деінституалізації та воєнного стресу. Вона забезпечує зниження емоційного вигорання піклувальників, покращення когнітивного й емоційного стану підопічних, збереження родинної гармонії попри рольові трансформації.

Перспективи подальших розвідок у розрізі даної проблематики полягають у поглибленому вивченні міжнародного досвіду функціонування комплексних програм надання підтримки доглядальникам, з подальшою їх адаптацією до українського контексту. Також важливим напрямком для майбутніх досліджень залишається розробка інтервенційних програм для осіб, які здійснюють догляд вдома на непрофесійній основі, з метою забезпечення багатогранної допомоги, включно з доступом до навчальних ресурсів з теми підвищення комунікативної компетентності.

Список використаних джерел:

1. Догляд за людьми похилого віку, які живуть з деменцією : навч.-метод. посіб. / Н. Тимошенко та ін. ; ред. Н. Тимошенко. Київ : РПА «51 Паралель», 2020. 350 с.
2. За лаштунками турботи: близькі ветеранів та доглядова праця. Огляд міжнародного досвіду програм підтримки та ситуації в Україні / Т. Полек та ін. Київ : Принцип, 2023. 70 с.
3. Іванова Т. Соціальна робота з людьми похилого віку : навч. посіб. Київ : Ун-т «Україна», 2023. 220 с.
4. Ісаков Р. Якість життя жінок, що здійснюють догляд за пацієнтами із судинною деменцією і хворобою Альцгеймера. Практикуючий лікар. 2022. № 4. С. 53-56.
5. Коваленко В., Марценюк Д. Комунікативна компетентність як складова професійної компетентності соціального працівника. Молодий вчений. 2020. Т. 4, № 80. С. 75-77.
6. Greenwood N., Smith R. Motivations for being informal carers of people living with dementia: a systematic review of qualitative literature. BMC Geriatr. 2019. Vol. 19, no. 169 p.

Андріана Нестерук,

*здобувач (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 013 «Початкова освіта»,
Мукачівський державний університет*

Науковий керівник: Ганна Товканець,

*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри теорії та методики початкової освіти,
Мукачівський державний університет*

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ШКОЛЯРІВ

Сучасна школа покликана не лише передавати учням знання, а й формувати в них уміння критично мислити, приймати обґрунтовані рішення та відповідально діяти. В умовах інформаційного суспільства, коли обсяг даних стрімко зростає, особливого значення набувають інтерактивні методи навчання. Вони створюють атмосферу співпраці, діалогу, забезпечують активну позицію школярів у навчальному процесі та сприяють розвитку критичного мислення як важливої компетентності XXI століття.

Використання інтерактивних методів в останні роки стали предметом вивчення як учених, так педагогів-практиків. Цінними для нашого дослідження є праці О. Буштрук, О. Матюх, В. Мироненко, І. Видахвевич, К. Струшко тощо. Науковці наголошують, що систематичне використання інтерактивних методів навчання на уроках дозволяє підвищити залученість учнів у навчальний процес, активізує пізнавальну діяльність, розвиває навички аналізу та критичного мислення, дозволяє отримати якісні результати навчання завдяки активізації мисленнєвої діяльності, діалогічній взаємодії з вчителем та іншими учнями.

Інтерактивні технології навчання базуються на ідеї активної взаємодії «учитель – учень» та «учень – учень». Вони створюють умови для занурення школярів у ситуації, що вимагають аналізу, співставлення та прийняття рішень. Найпоширенішими інтерактивними технологіями розвитку критичного мислення школярів є «Мікрофон», «Мозковий штурм», гронування (асоціативний кущ) та метод «Карусель», які забезпечують активну участь учнів у навчальному процесі та формування навичок аналізу й аргументації [5].

Метод роботи «Мікрофон» є ефективним як на етапі актуалізації знань учнів, так і під час узагальнення навчального матеріалу. Суть методу полягає в тому, що учень, тримаючи в руках символічний «мікрофон», має коротко і чітко відповісти на запитання. Відповідає лише той, у кого мікрофон, а далі він передається наступному учаснику. Такий підхід варто застосовувати майже на кожному етапі навчання. Завдяки «Мікрофону» можна з'ясувати думки учнів щодо прочитаного матеріалу, перевірити виконання домашніх завдань або підсумувати урок [2].

Техніка «мозкового штурму» є інструментом генерації ідей, який активізує творче мислення здобувачів початкової освіти та сприяє виробленню нетривіальних рішень. Заохочення до вільного висловлювання навчає здобувачів освіти знаходити й оцінювати альтернативні шляхи розв'язання проблеми, що є важливим аспектом критичного мислення [3].

Метод «Асоціативний кущ» ефективно застосовується на різних етапах уроку. На початку заняття він слугує для активізації знань учнів та ознайомлення з їхнім сприйняттям теми. У середині уроку цей метод допомагає краще зрозуміти матеріал та встановити зв'язки між новими і вже засвоєними поняттями. На етапі узагальнення

«Асоціативний куш» дозволяє структурувати пройдений матеріал та закріпити отримані знання. Розвиток критичного мислення за допомогою даного методу відбувається завдяки формуванню навичок аналізу інформації, порівняння різних точок зору, виявлення причинно-наслідкових зв'язків, формулювання аргументованих висновків та оцінювання достовірності [1].

Метод «Карусель» базується на діяльності учнів у змінних парах і спрямований на активний обмін думками між усіма учасниками класу. Під час його використання учні розташовуються по колу, сидячи одне навпроти одного. Після завершення обговорення, зовнішнє коло переміщується, тоді як внутрішнє залишається на місці, забезпечуючи можливість взаємодії кожного учня з новим партнером. У початковій школі, особливо на уроках метод часто застосовується для організації взаємних опитувань. Сутність такого підходу полягає в тому, що кожен учень або отримує, або самостійно формулює питання з даної теми навчання і з почерговим використанням задає його учням, з якими він потрапляє в пару. Окрім цього, технологія «Карусель» ефективно використовується під час обговорення проблемних ситуацій у парах, де необхідність у нестандартному мисленні або креативних припущеннях допомагає знайти оригінальні рішення завдань. Такий формат сприяє розвитку критичного мислення, комунікаційних навичок та формує активну позицію в учнів до взаємодії та навчання [4].

Розвиток критичного мислення школярів є одним із ключових завдань сучасної освіти. Інтерактивні методи створюють умови для активного залучення учнів у навчальний процес, формують навички аналізу та аргументації, сприяють розвитку комунікативної культури й уміння працювати в команді. Таким чином, упровадження інтерактивних технологій у шкільну практику забезпечує підготовку компетентної, творчої та відповідальної особистості, здатної ефективно діяти в умовах інформаційного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Бушtruk О. Л. Інтерактивні методи навчання на уроках «Я досліджую світ» 2021 С. 19-26.
2. Матюх О. І. Активізація пізнавальної активності учнів, шляхом використання інтерактивних форм і методів навчання. 2023 С. 10-23.
3. Мироненко О. В, Видахвевич Т. І. Використання ігрових технологій як засобу налагодження взаємодії між учасниками освітнього процесу на уроках української мови у початковій школі. Інноваційна педагогіка. 2022 №54. С. 80-81.
4. Струшко К. О. Використання методу «Асоціативний куш» для формування критичного мислення на уроках ЯДС 3-4 класи. ІІ Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасна початкова освіта: погляди молодих дослідників» 23 квітня 2025 р., Ніжин. 2025. С. 259-262.
5. Товканець Г.В. Застосування активних методів навчання на уроках мовно-літературної освітньої галузі в початкових класах Наукові інновації та передові технології» (Серія «Педагогіка»). 2025. № 7 (47). С. 1193-1202.